

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N37

28.07.2021

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: სასარგებლო წიაღისეულის (გამარმარილოებული კირქვები) მოპოვება;

საქმიანობის განმახორციელებლის დასახელება და მისამართი: შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯია“

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი, სოფ. ღორემა

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 25.05.2021

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „კოლიერს ჯორჯია მაინინგ ენდ მინერალს“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილია ხარაგაულის მუნიციპალიტეტში, სოფ. ღორემაში სასარგებლო წიაღისეულის (გამარმარილოებული კირქვების) მოპოვების სკოპინგის ანგარიში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯია“ გეგმავს ხარაგაულის მუნიციპალიტეტში სოფ. ღორემაში გამარმარილოებული კირქვების მოპოვებას.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯია“ სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოს 2020 წლის 27 აპრილის N447/ს ბრძანებით ხარაგაულის მუნიციპალიტეტში, სოფ. ღორემას მიმდებარე ტერიტორიაზე, „ღორემას“ გამარმარილოებული (მოსაპირკეთებელი) კირქვის მოპოვების მიზნით ფლობს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიას, რომლის მოქმედების ვადა შეადგენს 20 წელს.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, გამარმარილოებული კირქვის საბადო მდებარეობს ხარაგაულის მუნიციპალიტეტში, სოფელ ღორემას მიმდებარე ტერიტორიაზე, ზღვის დონიდან 730-775 მეტრზე. სალიცენზიო ობიექტი დაყოფილია 3 უბნად, რომლის საერთო ფართობი შეადგენს 178125 მ². სამივე უბანზე მოსაპოვებელი წიაღისეულის ჯამური მარაგი შეადგენს 890625 მ³-ს. წიაღისეულის მარაგების რაოდენობრივი მაჩვენებლები წარმოდგენილია (P) პროგნოზული კატეგორიით და შეადგენს: I უბნისთვის - 61050 მ³, II უბნისთვის - 502225 მ³ და III უბნისთვის - 327350 მ³. გამარმარილოებული კირქვების მოპოვება იწარმოებს ღია კარიერული მეთოდით. საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოეს საცხოვრებელ სახლამდე მანძილი შეადგენს I უბნიდან 635 მეტრს, მეორე უბნიდან 690 მეტრს, ხოლო მესამე უბნიდან 737 მეტრს.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია პროექტის განხორციელების ალტერნატიული ვარიანტები, მათ შორის არაქმედების და ტექნოლოგიური ალტერნატივები. ტექნოლოგიურ ალტერნატივაში განხილულია კირქვის მოპოვების სხვადასხვა მეთოდების გამოყენების შესაძლებლობები. წარმოდგენილი ალტერნატიული ვარიანტების შედეგების გაანალიზების შედეგად, მოსაპოვებელი წიაღისეულის მახასიათებლებიდან გამომდინარე, მაღალფორმატიანი დიდი ბლოკებისთვის ოპტიმალურია ბაგირული სველი ჭრის მეთოდის გამოყენება და შესაბამისად, შეირჩა ბაგირული სველი ჭრის მეთოდი.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, საწყის ეტაპზე, კომპანიას დაგეგმილი აქვს ყოველთვიურად დაახლოებით 4000 მ³-მდე სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვება, რაც წლიურად მოიცავს დაახლოებით 48000 მ³-მდე სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებას, დღე-ღამეში დაახლოებით 134 მ³-მდე მოპოვებას.

სალიცენზიო ტერიტორიის ფარგლებში, მოპოვებითი სამუშაოების დასაწყებად შეირჩევა სწორი ლოკაცია, განხორციელდება ზედაპირული ქანების მოხსნა-დასაწყობება, ბურღვის წერტილების დაგეგმვა X, Y და Z მიმართულებით, იმგვარად რომ ვერტიკალურმა და ჰორიზონტალურმა ხვრელებმა თავი მოიყარონ ერთ წერტილში. ამის შემდგომ, განხორციელდება დამიზნებითი ბურღვითი სამუშაოების ჩატარება სველი მეთოდით, არსებულ ხვრელებში ალმასის ბაგირების გატარებით. მომდევნო ეტაპზე, კვლავ სველი ჭრის მეთოდის გამოყენებით, საჭრელი დანადგარის საშუალებით, მოხდება გამარმარილოებული (მოსაპირკეთებელი) კირქვის მოჭრა და დაფორმატება 5-30 ტონიან ბლოკებად. აღნიშნული დანადგარები აღჭურვილია წყლის მიწოდების სისტემით, რაც უზრუნველყოფს დანადგარების გადახურებისგან დაცვას, აგრეთვე მინიმუმამდე ამცირებს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევას. სარეალიზაციო იერსახის მისაცემად, მოხდება ამოღებული ბლოკების გარეცხვა, წყლის ჭავლის გამოყენებით. მოპოვებული ნედლეული დასაწყობდება სალიცენზიო კონტურში, წინასწარ შერჩეულ ტერიტორიაზე.

სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოს მიერ მომზადებული გეოსაინფორმაციო პაკეტით, სამთო მინაკუთვნის ტერიტორია აგებულია ზედა ცარცული (სენონი) ქვიშაქვით, მკვრივი მერგელიანი კირქვით, კაჟის კონკრეციების ჩანართებით, რომელზეც განლაგებულია პროდუქტიული ფენა კირქვები. ქანი წვრილ-მარცვლოვანია, მკვრივი. მოსაპოვებელი ნედლეულის მახასიათებლებიდან გამომდინარე, მაღალფორმატიანი დიდი ბლოკებისთვის ოპტიმალურია ბაგირული სველი ჭრის მეთოდის გამოყენება. ბაგირული ჭრის მეთოდის გამოყენების შედეგად მიღებული პროდუქცია ინარჩუნებს თავის ბუნებრივ თვისებებს, არ ხდება მისი დანაპრალიანება და იძლევა მოპოვებული ბლოკების სტანდარტის დაცვის შესაძლებლობას.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, წიაღით სარგებლობის ობიექტის ზედაპირი თავისუფალია ტყის მასივისგან, უშუალოდ გამოვლინების ტერიტორიაზე არ გვხვდება არცერთი წყარო, დაფარულია ბალახეული საფარით და მეჩხერი ბუჩქნარით.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, სასარგებლო ფენა ზემოდან გადაფარულია საშუალოდ 0,1 მ სიმძლავრის ნიადაგის ნაყოფიერი ფენით და კირქვის ნატეხების ჩანართებიანი 0,9 მ სიმძლავრის დელუვიური თიხით. ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნა განხორციელდება შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯიას“ სამთო მინაკუთვნის კონტურში, გამარმარილოებული კირქვის გამოვლინების I (ფართობით 10755 მ²), II (ფართობით 57117 მ²) და III (ფართობით 65470 მ²) უბანზე და II უბნის იმ ნაწილში (ფართობით 23000 მ²), სადაც გათვალისწინებულია ფუჭი ქანის დროებითი სანაყაროს მოწყობა. მოსახსნელი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცულობა ჯამურად შეადგენს 15634 მ³.

მოხსნილი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა დროებით განთავსდება სამთო მინაკუთვნის კონტურში I (ფართობით 1455 მ²) და II (ფართობით 6200 მ²) უბანზე. ნიადაგის მოხსნა და დასაწყობება განხორციელდება „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე, საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №424 დადგენილების მოთხოვნების შესაბამისად. მოხსნილი/დასაწყობებული ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა გამოყენებული იქნება გამომუშავებული ფართობის ბიოლოგიური რეკულტივაციის მიზნით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, წიაღისეულის მოპოვების დაწყებამდე, დაგეგმილია გადახსნითი სამუშაოები. მოპოვებითი სამუშაოების დაწყებამდე სპეცტექნიკის (თვლიანი და მუხლუხა სატვირთელი) საშუალებით განხორციელდება ფუჭი ქანის მოხსნისა და დასაწყობების სამუშაოები. მოხსნილი ფუჭი ქანი გადაიტანება სპეციალურად გამოყოფილი ფუჭი ქანის დროებით სანაყაროზე. ფუჭი ქანის დროებითი სანაყაროს მოწყობა დაგეგმილია სალიცენზიო კონტურში II უბნის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში 23000 მ² ფართობზე.

მოპოვებული ნედლეულის ბლოკები დასაწყობდება კარიერის წინასწარ შერჩეულ ტერიტორიაზე მოწყობილ მზა პროდუქციის დროებით საწყობზე. მზა პროდუქციის საწყობის ადგილმდებარეობა დამოკიდებული იქნება მოპოვებითი სამუშაოებიდან დაშორებაზე და შეიძლება გამოყოფილ სალიცენზიო ფართობზე ერთდროულად რამოდენიმე (1-3) მოედნის მოწყობა. მოპოვებული ბლოკების დასაწყობებისა და გადატვირთვის პირველი დროებითი მოედანი განლაგდება II უბნის ტერიტორიაზე, რომლის GPS კოორდინატებია: X - 0358115 Y - 4660690; X - 0358177 Y - 4660691; X - 0358197 Y - 4660659; X - 0358143 Y - 4660628. გამარმარილოებული კირქვის ბლოკების ტრანსპორტირება განხორციელდება 5-30 ტონიანი ბლოკების სახით. ტრანსპორტირება განხორციელდება 20 ტონიდან 30 ტონამდე ტვირთამწეობის დახურულძარიანი სატვირთო ავტომობილების, როგორც კონტეინერმზიდებით, ასევე დახურულძარიანი სხვა ტიპის სატვირთო ავტომობილებით.

კარიერის რელიეფური ადგილმდებარეობიდან გამომდინარე, კარიერამდე მისასვლელი და მოპოვებული წიაღისეულის ტრანსპორტირებისთვის შერჩეული გზების ალტერნატივა არ არსებობს, შესაბამისად, მოპოვებული წიაღისეულის ტრანსპორტირების პროცესში გამოყენებული იქნება არსებული გზები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, მოპოვებითი საქმიანობის სამუშაო გრაფიკი განსაზღვრულია კვირაში 6 სამუშაო დღით, 8 საათიანი სამუშაო დღით, 1 საათიანი შესვენებით, რომელიც არ შევა სამუშაო დროში. სამუშაო დღეთა რაოდენობა წელიწადში შეადგენს 312 დღეს. სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების პროცესში ადგილობრივ დასაქმებულთა ხვედრითი წილი იქნება მაღალი, რაც, ასევე, დამოკიდებული იქნება ადგილობრივი მოსახლეობის კვალიფიკაციაზე.

სამუშაოების სპეციფიკის გათვალისწინებით, სამშენებლო ბანაკის მოწყობა დაგეგმილი არ არის. დასაქმებული პერსონალისთვის ტერიტორიაზე განთავსდება საოფისე ჯიხური სასადილო ფართით, სააბაზანო, ბიოტუალეტი, დაცვის ჯიხური.

ტექნოლოგიურ პროცესში ჩართული სატრანსპორტო საშუალებების განთავსებისთვის სალიცენზიო კონტურში მოეწყობა სამშენებლო ტექნიკის და სატრანსპორტო საშუალებების პარკინგი, რომლის GPS კოორდინატებია: X - 0358347; Y - 4660407, X - 0358366; Y - 4660388, X - 0358356; Y - 4660377, X - 0358337; Y - 4660389.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ტექნოლოგიურ პროცესებში ჩართული მანქანა-დანადგარებისა და დამხმარე ობიექტების ელექტროენერგიით უზრუნველყოფის მიზნით გამოყენებული იქნება 50-დან არაუმეტეს 250 კვტ სიმძლავრის დიზელ-გენერატორი. დიზელის გენერატორისთვის მარაგის შესაქმნელად ტერიტორიაზე დაგეგმილია ნავთობპროდუქტების საცავის მოწყობა, სადაც განთავსდება დაახლოებით 5 ტონა მოცულობის, უჟანგავი მეტალის რეზერვუარი.

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების პროცესში წყლის გამოყენება დაგეგმილია სასმელი და ტექნოლოგიური მიზნებისთვის. დასაქმებული პერსონალისთვის სასმელად გამოყენებული იქნება ბუტილირებული წყალი. ტექნოლოგიურ პროცესში წყლის

გამოყენება მოხდება ქვის დამიზნებით ბურღვითი და ჭრის სამუშაოებში, ასევე გამოყენებული მოპოვებული წიაღისეულის გარეცხვის მიზნით. ტექნიკური მიზნებისთვის ტერიტორიაზე წყალი შემოტანილი იქნება ავტოცისტერნების საშუალებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ტერიტორიაზე დაგეგმილია ე.წ. „ბიოტუალეტის“ მოწყობა. ბიოტუალეტის და საოფისე ფართში მოწყობილი აბაზანის ფუნქციონირების შედეგად წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლები შეგროვებისთვის ტერიტორიაზე მოეწყობა შესაბამისი ტევადობის ჰერმეტიული საასენიზაციო ორმო, რომელიც შესაბამის კონტრაქტორთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე პერიოდულად გაიწმინდება საასენიზაციო მანქანით. ხოლო ტექნოლოგიურ პროცესში მოპოვებითი და ბლოკების რეცხვის პროცესში წარმოქმნილი ტექნიკური წყლის მართვის მიზნით, ტერიტორიაზე მოეწყობა სამსაფეხურიანი სალექარი, რომელიც უზრუნველყოფს სამუშაოების პროცესში წარმოქმნილი ტექნიკური წყლის შეგროვებას, დაყოვნებას და დაწმენდას. დაწმენდილი წყალი გამოიყენება უკან ტექნოლოგიური პროცესებში.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, დაგეგმილი სამუშაოების განხორციელების პროცესში ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუარესება შესაძლებელია გამოიწვიოს ძირითადად მტვერმა და წვის პროდუქტებმა. დაბინძურების წყაროებს წარმოადგენს ტრანსპორტის გადაადგილება. აღსანიშნავია, რომ ტექნოლოგიური პროცესით გათვალისწინებული დამიზნებითი ბურღვითი და ბლოკების ჭრის სამუშაოები განხორციელდება სველი მეთოდით, რაც მინიმუმამდე ამცირებს ატმოსფერულ ჰაერში მტვრის გავრცელებას და მასთან დაკავშირებულ ზემოქმედებას. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნება გაფრქვევის თითოეული წყაროს დეტალური დახასიათება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებებით.

წარმოდგენილი დოკუმენტის მიხედვით, სამუშაოების განხორციელების პროცესში ხმაურის გავრცელება დაკავშირებული იქნება ტექნიკის მუშაობასთან, ტექნოლოგიურ პროცესში ჩართული დანადგარების მუშაობასთან და სატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილებასთან. ხმაურის გავრცელებით გამოწვეული ნეგატიური ზემოქმედების ძირითადი რეცეპტორები იქნება ადგილობრივი მოსახლეობა, ცხოველთა სამყარო და მუშა პერსონალი. გზმ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესში მოხდება ხმაურის დონეების დეტალური გაანგარიშება. ამასთან, გამოვლინდება ზემოქმედების მხრივ სენსიტიური ადგილები და შემუშავდება ზემოქმედების შესაბამისი ღონისძიებები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, 2021 წელს შპს „გიმი“-ს მიერ საპროექტო ტერიტორიაზე განხორციელდა გეოტექნიკური კვლევა. კვლევის ფარგლებში განხორციელდა საპროექტო ტერიტორიის საინჟინრო-გეოლოგიური და ლაბორატორიული კვლევითი სამუშაოები. საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების სირთულის მიხედვით, ობიექტის ტერიტორია მიეკუთვნება I (მარტივი) კატეგორიას. მოპოვების სამუშაოები იწარმოებს ღია კარიერული წესით, ბლოკების სველი ჭრის მეთოდით. დამუშავების აღწერილი სისტემა გამორიცხავს მეწყრული პროცესების ან სხვა გეოდინამიური პროცესების განვითარებას. ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების შესაბამისად და საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების რისკი მინიმალურია და დაგეგმილი საქმიანობა არ გამოიწვევს არსებული გეოდინამიკური სიტუაციის გაუარესებას.

სკოპინგის ანგარიშს, თან ახლავს საბადოს დამუშავების გეგმა (მათ შორის, რეკულტივაციის პროექტი). დამუშავების გეგმაში მოცემულია საბადოს შესახებ დეტალური ინფორმაცია, სალიცენზიო ობიექტის ფართობი, მოპოვების ტექნოლოგია, ტერიტორიაზე არსებული ბიოლოგიური გარემოს შესახებ ინფორმაცია, გეოლოგიური,

ჰიდროგეოლოგიური, ჰიდროლოგიური პირობები, მადნის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლები.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო დაფაზე და ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე 2021 წლის 18 ივნისს ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის, სოფ. ღორემას ადმინისტრაციული ერთეულის შენობაში გაიმართა საჯარო განხილვა, საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის, სოფ. ღორემას ადმინისტრაციული ერთეულის, შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯიას“, საკონსულტაციო ორგანიზაცია შპს „კოლიერს ჯორჯია მაინინგ ენდ მინერალსის“ წარმომადგენლები და ადგილობრივი დამსწრე საზოგადოება. საჯარო განხილვაზე ძირითადი შენიშვნები/მოსაზრებები ეხებოდა სოციალურ საკითხებს, კერძოდ ადგილობრივების დასაქმებას და სოფელში კომპანიის მიერ განსახორციელებელ სამუშაოებს. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით სამინისტროში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები არ წარმოდგენილა.

სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული კვლევითი სამუშაოების შედეგად, მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედების სახეები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
1. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**
4. **გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - პროექტის დეტალური აღწერა;

- საპროექტო ტერიტორიის აღწერა (საკადასტრო კოდი, ფართობი, Shp ფაილები, GPS კოორდინატები, გარემო პირობები);
- მისასვლელი გზის shp ფაილები და დამხმარე ინფრასტრუქტურის/ნაგებობების (არსებობის შემთხვევაში) shp ფაილები და ფართობი.
- სამივე უბნიდან მოსახლეობასთან დაშორება კონკრეტული მანძილების მითითებით, ასევე ზედაპირული წყლების ობიექტიდან დაშორება;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ტერიტორიის შერჩევის ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივის აღწერა;
- მცენარეული და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია;
- სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- მოხსნილი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის დასაწყობების მოედნების აღწერა, მათ შორის Shp ფაილები;
- მოხსნილი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოცულობა;
- ფუჭი ქანების განთავსების ადგილმდებარეობის კოორდინატები და Shp ფაილები, მათი მოცულობა და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;
- კარიერის დამუშავების ეტაპზე გათვალისწინებული ტექნიკის განთავსების მოედნების შესახებ ინფორმაცია;
- საქმიანობის განხორციელების პროცესში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- როგორი თანმიმდევრობით (ვადების მითითებით) განხორციელდება დამხმარე ინფრასტრუქტურული ნაგებობების მოწყობა და მისასვლელი გზების მოწყობა (ასეთის არსებობის შემთხვევაში);
- ინფორმაცია სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური წყალმომარაგების შესახებ, ტერიტორიაზე არსებობს თუ არა წყლის სამარაგო რეზერვუარი;
- ინფორმაცია წყალმომარაგებისა და ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხის შესახებ;
- საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენების და მართვის შესახებ ინფორმაცია;
- საქმიანობის პროცესში დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- სალექარის ტექნიკური პარამეტრები, სალექარში წარმოქმნილი ლამის რაოდენობის და მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- საპროექტო ტერიტორიაზე საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტიპი და მოცულობა, მისი განთავსების ადგილის (მოპირკეთება, გადახურვა) შესახებ ინფორმაცია;
- საწვავის შესანახი რეზერვუარის ტექნოლოგიური მილგაყვანილობიდან ან/და სხვა ტექნოლოგიური მოწყობილობების დაზიანებისას შემთხვევით დაღვრილი

ნავთობპროდუქტების მართვისა და აღნიშნულ უბანზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების მართვის საკითხები

4.1 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- საპროექტო უბნის გეოლოგიური აგებულება;
- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა;
- საპროექტო ტერიტორიის გეომორფოლოგიური, გეოლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური, სეისმური და ტექტონიკური პირობების აღწერა;
- რეგიონის ზოგადი გეოლოგიური რუკა;
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები. მათ შორის ყურადღება გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ეროზია, ქვათაცვენა) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობებსა და მათ აღწერაზე. მოცემული უნდა იყოს გასატარებელი პრევენციული ღონისძიებები (დამცავი ნაგებობები, ფერდობების დატერასება და ა.შ.);
- მოპოვების დაწყებამდე ჩასატარებელი დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების სამუშაო პროგრამა (ჭაბურღილების რაოდენობა, ადგილმდებარეობა, ლაბორატორიული კვლევები გრუნტების ლაბორატორიული კვლევის შედეგები და ა.შ.);
- გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული დასკვნები და რეკომენდაციები;

5. ბიოლოგიური გარემო:

- გზშ-ის ანგარიშში აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე) და ჰაბიტატებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასშაბითან ერთად;
- გზშ-ის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების შერჩეული მეთოდის გამოყენებით, ბიომრავალფეროვნებაზე შესაძლო ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია, მცენარეულ საფარსა და ჰაბიტატების მთლიანობაზე ზემოქმედება, ცხოველთა სამყაროზე ზემოქმედება (მათ შორის წითელი ნუსხის) და საჭიროების შემთხვევაში, განისაზღვროს შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოაღნიშნულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებების თავი და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე და შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურობაზე დაკვირვების საკითხი.

6. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე. ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაბნევის ანგარიში; საპროექტო ტერიტორიაზე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროების ფუნქციონირების შემთხვევაში - ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვების გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებისა და ტრანსპორტირების ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე და გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე საქმიანობის განხორციელების ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება, რაც გულისხმობს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონას გარემოსდაცვით, კულტურულ, ეკონომიკურ და სოციალურ ჭრილში;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ინფორმაციას დაგეგმილი საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში ამ საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს მდგომარეობის აღდგენის საშუალებების შესახებ;
- დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებით გამოწვეული გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერას, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკის მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით;
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შესახებ ინფორმაცია და მათზე ზემოქმედების საკითხები;
- საქმიანობის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- შემარბილებელ ღონისძიებებში მიმდებარე ტერიტორიის გამწვანებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხილვა;
- საქმიანობის ეტაპზე განსახორციელებელი დეტალური მონიტორინგის გეგმა;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა;

- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- სასარგებლო წიაღისეულის ტრანსპორტირებისას მოსახლეობის შეწუხების მინიმიზაციის, გარემოს დაბინძურების და ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გავრცელების შემცირების მიზნით შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- სასარგებლო წიაღისეულის ტრანსპორტირებისას შემარბილებელ ღონისძიებებში გზების მორწყვასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხილვა;
- სასარგებლო წიაღისეულის ტრანსპორტირების (მარაგადახურული მანქანებით) მარშრუტი/გეგმა/სქემა, ასევე ალტერნატიული მარშრუტების შესახებ ინფორმაცია;
- ავტოტრანსპორტის გარეცხვასთან დაკავშირებული ღონისძიებები;
  - გზმ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად შედგენილ საბადოს დამუშავების გეგმას (მათ შორის, რეკულტივაციის პროექტს);
  - სალიცენზიო ტერიტორიის მიმდებარედ (სოფ. ღორემა, სოფ. ამაშუკეთი) აღრიცხულია კულტურული მემკვიდრეობის არაერთი ძეგლი და ობიექტი, რომლებზეც პროექტით დაგეგმილი საქმიანობის შესაძლო ზეგავლენა საჭიროებს სათანადო შესწავლა-შეფასებას;
  - გზმ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი (ისტორიკოსი, არქეოლოგი), რათა გამოირიცხოს როგორც შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები, ასევე სათანადოდ შეფასდეს პროექტის გავლენის ზონაში კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი სავარაუდო ზემოქმედება;
  - გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ლაიმსთოუნ ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილ ხარაგაულის მუნიციპალიტეტში სასარგებლო წიაღისეულის (გამარმარილოებული კირქვების) მოპოვების პროექტზე სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.